

[Justitsministeren]

er angivet her, i væsentlig grad udformet, inden vi fik afgørelsen i højesteret.

Med disse bemærkninger kan jeg selvfølgelig, når forslaget er fremsat efter den parlamentariske forpligtelse, der foreligger, også tilsige, at vi vil yde den bistand, der er ønske om fra retsudvalgets side i den videre behandling.

(Kort bemærkning).

**Estrup (RV):**

Jeg vil gerne takke justitsministeren for de svar, jeg fik på en række konkrete spørgsmål. Specielt var det glædeligt at få at vide, at der efter justitsministerens mening faktisk er en hjemmel i de tilfælde, hvor samværsretten modarbejdes, for at flytte forældremyndigheden.

Men jeg synes stadig væk, der blev en uklarhed tilbage med hensyn til det andet spørgsmål, jeg rejste, vedrørende myndighedslovens § 24, i de tilfælde, hvor man kan sige, at samværsretten faktisk burde følges op med det spørgsmål, som jeg stillede her fra talerstolen, og som jeg skal citere:

»Er der i disse tilfælde overhovedet andre hensyn, som bør tages, end hvad der er det bedste for børnene?«

Sagen er, at der i den pågældende bestemmelse i lovgivningen er to sideordnede kriterier, hvoraf det andet kriterium er »andre vægtige grunde«. I justitsministerens svar blev der udtrykkeligt henvist til, hvad der er bedst for barnet. Behøver vi så det andet kriterium?

**Ole Espersen (S):**

Jeg vil også gerne sige tak for svaret til vores ordfører, som desværre ikke er i stand til at være til stede længere.

Når vi interesserer os en del for overgangsreglerne, skyldes det bl.a., at der er foreslået en ikrafttræden først i 1986; derfor bliver det selvfølgelig væsentligt, hvilke regler der skal gælde nu og i den kommende tid indtil ikrafttrædelsen. Jeg forstod på ministeren, at der i tilfælde, hvor forældre er blevet skilt måske for et par år siden og efter den nuværende lovgivning har måttet dele børnene, således at den ene af forældrene har fået dem alle eller nogle af dem, men således at der i hvert fald ikke er fælles forældremyndighed, nu efter § 9 er mulighed for, at de

får fælles forældremyndighed. Ministeren nikker som bekræftelse.

Når vi spørger, er det, fordi § 4, der jo er overgangsreglen, er affattet på en sådan måde, at man kunne få det modsatte indtryk, idet der står, »at er der før lovens ikrafttræden anlagt retssag om separation eller skilsmisse eller indgivet ansøgning om bevilling til separation eller skilsmisse, så anvendes den tidligere lovgivnings regler«, og den tidligere lovgivning indeholder ikke denne mulighed.

Men jeg forstår, det ligger fast, at også folk, der er skilt, i dag har mulighed for at bruge den nye lovgivnings regler, efter at loven er trådt i kraft.

**Justitsministeren (Ninn-Hansen):**

Ja, det har i hvert fald været hensigten, at der i sådanne tilfælde skal kunne træffes en aftale. Hvis der skulle være uklarhed med hensyn til formuleringen, må vi se nærmere på den.

Jeg vil også gerne over for hr. Estrup fremhæve, at det, der er det bedste for barnet, selvfølgelig er det afgørende; det må absolut stå i spidsen. Der kan være tilfælde, hvor samværsretten af den grund ikke kan opretholdes, fordi det går for meget ud over barnet. Men også hvad angår det punkt, kan vi jo se nærmere på formuleringen.

Hermed sluttede forhandlingen.

### *Afstemning*

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

#### **4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 7:**

*Forslag til folketingsbeslutning om et pengepolitisk udvalg.*

Af Rahbæk Møller (SF) og Svend Auken (S) m.fl.

(Beslutningsforslag nr. B 7. Fremsat 4/10 84).

Forslaget sattes til forhandling.

### *Forhandling*

**Økonomiministeren (Anders Andersen):**

Finansministeren svarede i et samråd i folketingets finansudvalg den 15. august dette år på et tilsvarende spørgsmål, at regeringen ikke finder, at der er noget aktuelt behov for nedsættelse af et pengepolitisk udvalg.

Regeringens holdning i dette spørgsmål er uændret. Arbejdet i et udvalg med en så omfattende arbejdsopgave, som der her er foreslået, kan ikke undgå at blive meget tidkrævende, og da erfaringerne fra de sidste år viser, at forholdene på penge- og kapitalmarkedet for tiden er genstand for hyppige nydannelser, tror jeg, at nedsættelsen af et udvalg med det foreslåede brede kommissorium vil være uhensigtsmæssig.

Jeg vil gerne forklare baggrunden for regeringens holdning.

I kraft af de liberaliseringer, som er blevet gennemført i de seneste år, fungerer penge- og kapitalmarkedet mere frit og effektivt end nogen sinde tidligere. Den større tilgængelighed af kreditkilder, herunder mulighederne for lån i udlandet til en væsentlig lavere rente end tidligere, har sat sit tydelige præg på investeringsudviklingen.

I indværende år er det i særlig grad industriens investeringer, der viser en betydelig vækst. Der er altså ikke noget, der tyder på, at den høje realrente har haft nogen væsentlig indflydelse på investeringerne og dermed på aktuel og fremtidig produktion og beskæftigelse. Realrenten har tilsyneladende en noget større virkning i økonomiske modeller, end den har i virkelighedens verden.

Boliginvesteringernes store vækst i 1983 og 1984 må ses på baggrund af faldet i den nominelle og altså den effektive obligationsrente. Trods en mindre stigning i obligationsrenten i år, som har ført til en parallel stigning i realrenten, idet prisstigningstakten er den samme som ved udgangen af 1983, er realrenten efter skat fortsat meget lav. Den eneste farbare vej til opnåelse af et rentefald, som vil komme alle til gode, er en fortsættel-

se af regeringens stabiliseringspolitik; ligevægt på de offentlige finanser, ophør af gældsætningen til udlandet er sammen med en fortsættelse af indkomspolitikken de centrale forudsætninger for et varigt rentefald.

Erfaringer med regulering og direkte styring af kreditgivning og rente er både i Danmark og i udlandet, at man i bedste fald får en begrænset og midlertidig virkning.

Tilfældet Sverige er måske specielt dårligt valgt, fordi man netop i Sverige på det seneste har taget konsekvensen af de dårlige erfaringer med regulering af penge- og kapitalmarkedet og nu er ved at gå over til en mere markedsmæssigt orienteret pengepolitik. Den rente, erhvervsvirksomheder kan låne til på det svenske obligationsmarked, er omkring 1 pct. lavere end i Danmark, men renten for pengeinstitutternes udlån til erhvervene er mere end 2 procentpoint højere i Sverige.

Også i Norge, hvor man i mange år har haft et stærkt reguleret penge- og kapitalmarked, går tendensen i retning af mindstegraden af direkte reguleringer.

Rammerne, herunder også de institutionelle rammer, for pengepolitikken drøftes løbende mellem regeringen og Danmarks Nationalbank. Ændringer i de institutionelle forhold forberedes grundigt i udvalg nedsat efter skiftende behov, hvor også repræsentanter for kreditinstitutionerne deltager.

Jeg kan tilføje, at Nationalbankens direktion i august har tilkendegivet, at den ikke er tilhænger af, at pengepolitikken analyseres i et tidkrævende udvalgsarbejde.

Regeringen finder derfor ikke behov for et pengepolitisk udvalg.

**Ivar Nørgaard (S):**

Den væsentligste grund til, at vi er medforslagsstillere til dette forslag til folketingsbeslutning, er, at den særlig høje danske realrente fortsætter på det høje niveau, til trods for at den danske nominelle rente er faldet i takt med det internationale rentefald. Dr. oec. Jesper Jespersen har i en pengepolitisk analyse i Politisk Ugebrev fra forlaget Management skabt ekstra opmærksomhed om den høje realrente og dens uheldige indflydelse på dansk økonomi.

Opgjort som den gennemsnitlige effektive nominelle obligationsrente i ét år korrigeret med samme års inflation er realrenten her i

[Ivar Nøgaard]

Danmark stadig på over 8 pct. Den samfundsøkonomiske vækst målt som stigningen i bruttonationalproduktet er i disse år mellem 1 og 3 pct. Der er altså på ingen måde samfundsøkonomisk baggrund for, at kapitalen skal have så stort et realafkast, altså mellem to og tre gange så meget som den økonomiske vækst.

Uanset hvad økonomiministeren her just har hævdet, kan det ikke undgås, at den høje realrente er hæmmende for de så stærkt påkrævede investeringer i erhvervslivet og måske navnlig i byggeriet, og den er stærkt belastende for statsbudgettet. Det er derfor vigtigt at få analyseret, om der er specielle institutionelle eller politisk-økonomiske forhold, som er særlige for Danmark. Der er vel efterhånden næppe tvivl om, at skattelovgivningen med dens fradragsregler er en del af forklaringen på de specielle danske realrente-problemer.

Et andet eksempel er den særlige måde, vi finansierer underskuddet på statsbudgettet på ved salg af statsobligationer til markedspris.

Økonomiministeren sagde, at liberaliseringen af kapitalmarkedet førte til, at det nu fungerede mere frit og uhæmmet, men det er jo et nyt og uudforsket område, at man har fået liberaliseret kapitalmarkedet så stærkt, at udlændinge frit kan købe både aktier og obligationer, og til trods for denne liberalisering er der jo himmelvid forskel på realrenten i Vesttyskland, som har fri adgang til det danske marked, og den danske realrente.

Derfor mener jeg, det kunne være af stor interesse at få belyst, hvilken betydning denne liberalisering rent faktisk har haft og har for vore muligheder for at føre en politik, der effektivt sænker den danske realrente. Så længe man kunne tro på, at et fald i den internationale rente automatisk ville føre til et fald i den danske realrente, kunne man måske forsvare at lade markedskræfterne klare sagen og så håbe på, at vi både fik foretaget investeringer og fik lettet statsbudgettet.

Men nu, da denne forudsætning er opfyldt, uden at realrenten har rokket sig, finder vi det ikke rimeligt at lægge hænderne i skødet, og hvilken anden måde er der at få belyst tingene på end at få det analyseret i et udvalg? Ja, man kunne måske i stedet for et udvalg, som ikke skal være så tidkrævende, som økonomiministeren forudser – man kunne jo bede et hurtigt arbejdende udvalg om

at analysere sagen – eventuelt bede nogle af de nu eksisterende uafhængige organer, f.eks. det økonomiske råd, om at give os en analyse. Men at lade fem være lige finder vi ikke forsvarligt, og bare at gentage, hvad budgetdepartementet meddelte som svar på det spørgsmål, der blev stillet her i salen for nogen tid siden skriftligt, mener jeg ikke er tilstrækkeligt for folketinget.

### Gammelgaard (KF):

Socialistisk folkeparti og socialdemokratiet ønsker, at der skal nedsættes en pengepolitisk kommission. Baggrunden er, at de to partier går ind for en statslig styring af store dele af kapitalmarkedet, så realrenten kan tvinges nedad. Oppositionspartierne har henvendt deres inspiration bl.a. i Norge og Sverige, hvor man i en årrække i realiteten har haft en politisk fastsat rente.

Fra det konservative folkepartis side afviser vi ideerne om en ændret pengepolitik, der bygger på offentlige styrings- og tvangsprincipper. En virkeliggørelse af socialistisk folkepartis og socialdemokratiets tanker herom vil føre til en forvriddning af hele vort kapitalmarked. Den bedste illustration heraf får man i de andre skandinaviske lande, hvor man nu forlader de planøkonomiske rentepprincipper til fordel for en markedsbestemt pengeprisdannelse.

I Norge og Sverige har den kunstigt lave rente ført til et ineffektivt kredit- og kapitalmarked. I Sverige har man ligefrem tvunget banker, sparekasser, forsikringsselskaber og pensionskasser til at placere deres midler i lavtforrentede statsobligationer. Det har medført en overefterspørgsel efter rentebillige lån, så man har måttet indføre kreditrationering, og de forskellige restriktioner har skabt et stort antal uorganiserede finansielle institutioner, hvor erhvervslivet i stadig højere grad har lånt penge. Hermed er den organiserede del af kapitalmarkedet sakket agterud. Man har indset, at staten efterhånden ville få svært ved at komme af med sine lavtforrentede obligationer. Det, der altså er sket i de lande, hvor man har prøvet dette med offentlig styring, er, at der er opstået et egentligt gråt pengemarked.

Herhjemme bør vi ikke begive os ud i sådanne eksperimenter; det danske kapitalmarked skal fungere på frie markedsvilkår. En

[Gammelgaard]

anden pengepolitik vil let kunne slå det økonomiske opsving i stykker. At nedsætte en pengepolitisk kommission løser ikke nogen som helst problemer. Problemstillingerne er velkendte, og løsningerne kendes ud og ind. Der er ingen grund til at bruge tid på nyt udvalgsarbejde, men derimod skal kræfterne koncentreres om en økonomisk politik, der sikrer de danske erhvervsvirksomheder nye markedsandele. Der er ikke brug for teoretiske diskussioner om realrentens betydning, men en erkendelse af, at de samlede omkostningers størrelse og afsætningsmulighederne er afgørende for, om virksomhederne investerer og dermed opretter nye arbejdspladser eller ej.

Oppositionen i folketinget kan lige så godt først som sidst indse, at det er nødvendigt at fortsætte den stramme finanspolitik og den tilbageholdende indkomspolitik samt den faste kronekurspolitik. Det har givet en lave rente, nedsat inflation, mindre underskud og kraftigt stigende investering.

#### **Birthe Rønn Hornbech (V):**

Da mit partis ordfører i denne sag, hr. Svend Erik Hovmand, ikke kan være til stede, skal jeg udtrykke, at dette forslag efter venstres opfattelse hverken er i overensstemmelse med den internationale eller den indenlandske udvikling i de senere år, tværtimod er udviklingen som bekendt både herhjemme og i vores samhandelslande gået mere og mere i retning af større frihed, og det er efter venstres opfattelse en udvikling, vi kan være tilfredse med.

Forslagsstillerne har gjort meget ud af realrenten. At dømme efter investeringsstigningen i dansk erhvervsliv i de seneste par år er der ikke meget, der tyder på, at realrenteudviklingen har haft nogen større negativ effekt. Tværtimod har investeringsstigningen som bekendt været større end i mange år og væsentlig større end i de lande, vi normalt sammenligner os med.

Det er i øvrigt interessant, at Jesper Jespersen, som vel må siges at være ophavsmanden til dette forslag, i sin tid brugte Norge og Sverige som eksempler på behovet for at føre en restriktiv styring på dette område, og at begge disse lande nu siden har arbejdet sig væk fra dette restriktive system med en stærk styring af penge- og kapitalmarkedet.

Vi havde et kapitalmarkedsråd nedsat af en socialdemokratisk regering engang i begyndelsen af 1970'erne. Det sad ca. ti år og holdt i hele perioden to møder. Med denne erfaring in mente og under henvisning til al den rådgivning for dagens økonomi, der i øvrigt stilles til rådighed fra mange sider både herhjemme og i udlandet, kan vi godt, som nationalbankdirektøren har gjort det, sige, at tiden ikke er inde til nye kommissioner på dette område.

Venstre skal derfor afvise det foreliggende forslag.

#### **Birgitte Husmark (SF):**

Når SF ønsker dette udvalg nedsat, er det, fordi SF er af den opfattelse, at et varigt fald i realrenten er et af de mest effektive enkeltinstrumenter, der er til rådighed med hensyn til at vende den skæve udvikling, vi har på betalingsbalance, arbejdsløshed og statsbudget.

Som den danske økonomi i dag er indrettet, er det blevet meget vanskeligt at føre en selvstændig pengepolitik, idet Danmark har åbnet for salg af danske børsnoterede aktier og obligationer til udlandet, og idet Nationalbanken bevidst sørger for, at private danske virksomheder holder valutakassen i orden ved at tage udlands lån hjem. Dette sker ved løbende at fastsætte et dansk renteniveau, der er så højt, at virksomhederne ser deres fordel i at gå til udlandet for at låne, og en sådan politik prisgiver det indenlandske renteniveau til udviklingen i det udenlandske, hvor den udenlandske rente så at sige lægger bunden for den indenlandske.

En mulighed for at dæmme op for denne højrenteudvikling, som vi i SF ønsker at ekspertudvalget skal undersøge, er i stedet i overvejende grad at lade det offentlige stå for hjemtagningen af den nødvendige udenlandske kapital. Herved kunne det indenlandske renteniveau frigøres fra det udenlandske, og de pengepolitiske myndigheder ville få styrket deres muligheder for at føre en mere selvstændig politik med mulighed for at reducere statens hastigt voksende gæld.

Denne gæld ser vi meget alvorligt på i SF, fordi der overføres købekraft i næsten ukontrollabelt omfang til ejerne af statsobligationer, ikke alene i dag, men mange år frem i tiden, altså penge, som skal indkræves via

[Birgitte Husmark]

skatterne, og som med det nuværende skattesystem skal betales af de mennesker, som ikke har mulighed for at deltage i det store fradragscirkus.

Sammenhængende med udvalgets analyse af årsagerne til Danmarks høje rente ønsker vi i SF en vurdering af, hvordan specielle institutionelle forhold, herunder Nationalbankens helt uafhængige status i forhold til regering – for slet ikke at tale om folketing – kan have betydning for Danmarks økonomiske politik. Det er da egentlig interessant at høre, at nationalbankdirektøren selv ikke mener, at der er grundlag for en sådan undersøgelse. Det bekræfter vores opfattelse af, at han ønsker at vedblive at være ganske uafhængig.

Jeg kan i øvrigt henvise til et meget grundigt udredningsarbejde, der er foretaget om Norges Banks forvaltningsretlige forhold, som blev lavet sidste år og er udkommet i Norges offentlige udredninger nr. 39.

Til slut vil jeg gerne understrege, at vi i SF mener, at der er behov for et forholdsvis hurtigt arbejdende udvalg med personligt udvalgte medlemmer, der er uafhængige af interesseorganisationer.

#### **Estrup (RV):**

Jeg synes egentlig, der er grund til at sige forslagsstillerne tak for dette beslutningsforslag, måske knap så meget på grund af forslagets indhold, som fordi de hermed giver folketinget anledning til noget så usædvanligt som en debat om pengepolitikken i Danmark. I den rollefordeling, der er i dansk økonomisk politik, har Nationalbanken ansvaret for pengepolitikken, og alene økonomiministeren i hans egenskab af kongelig bankkommissær har en direkte adgang til informationer og – må man formode – indflydelse. Folketinget er, hvad angår denne betydningsfulde del af den økonomiske politik, reelt uden beføjelser. Derfor er pengepolitik sjældent noget, der debatteres fra denne talerstol.

Jeg antydede indledningsvis, at jeg ikke finder, at det foreliggende forslag er særlig godt. Årsagerne er først og fremmest, at det er så tydeligt inspireret af og bundet til synspunkterne i en enkelt undersøgelse af pengepolitikken og dens virkninger, nemlig den, som økonomen Jesper Jespersen har foreta-

get, og som var årsag til sommerens kortvarige debat.

Beslutningsforslaget er som undersøgelsen indsnævret til alene at se på realrentens betydning for de offentlige finanser og for investeringsaktiviteten. Jeg har på fornemmelsen, at forslagsstillerne i realrenten mener at have fundet syndebugken for en stor del af dansk økonomis misere. Jeg tror, man glemmer, at den realrente, som er af betydning for investeringsaktiviteten, ikke er markedsrenten korrigeret for årets konstaterede prisstigning, men markedsrenten korrigeret for den forventede prisudvikling i investeringens levetid. Det er forventningerne, herunder inflationsforventningerne, man skal have fat på, hvis man vil forklare investeringerne. Derfor har vi også i det seneste år kunnet have en meget stærk vækst i investeringsaktiviteten, selv om realrenten for en umiddelbar betragtning ser ud til at være høj.

Jeg ser altså en fare ved at indsnævre synsvinklen, således som man gør i beslutningsforslaget. Tilsvarende er det for snævert, når man i bemærkningerne ligesom i Jesper Jespersens undersøgelse mener at kunne drage konklusioner ud fra udviklingen i de andre nordiske lande. Danmark er det eneste nordiske land, som har haft kronisk underskud på betalingsbalancen, faktisk lige siden 1963, i mere end 20 år. Det skaber helt specielle finansieringsproblemer og en meget tæt binding til det internationale renteniveau. Har vi overhovedet et spillerum for en selvstændig dansk rentepolitik? Det var nok snarere det spørgsmål, som en eventuel undersøgelse burde tage udgangspunkt i.

Det radikale venstre har ved flere lejligheder givet udtryk for, at man anså et udredningsarbejde om penge- og kreditpolitikken for nødvendigt. Jeg kan bl.a. henvise til, hvad fru Grethe Philip som radikal ordfører under finanslovdebatten for så længe siden som i 1978 sagde, og jeg skal citere fra forhandlingerne, Folketingstidende 1978-79, sp. 4346:

»Kreditpolitikken, som vi fører den, bliver stadig mere uoverskuelig, og også dér kan jeg sige uigennemsigtig. Vi har på et enkelt område, der er vigtigt for hele vores pengepolitik, Nationalbanken, en lovgivning, der går helt tilbage til 1936, og som må betragtes som aldeles forældet. Jeg kan kun nævne, at der endnu i loven står regler om guldindløse-

[Estrup]

lighed. Det radikale venstre foreslår derfor her ved finanslovdebatten, at regeringen ned-sætter en pengepolitisk kommission. Kom-missoriet skal omfatte ikke alene snævre pen-gepolitiske spørgsmål om f.eks. den korte rente, pengeinstitutionernes likviditet og va-lutaspørgsmål, men skal gå langt videre og også omfatte et bredt spektrum af de penge- og kreditpolitiske spørgsmål.«

Den daværende socialdemokratiske rege-ring ønskede ikke noget kommissionsarbejde, så der blev ingen kommission. Det var vi skuffede over, men vi mener fortsat, at der er en række problemer, som det vil være nyttigt at få undersøgt. Sigtet må imidlertid være bredere end det, der er lagt op til med be-slutningsforslaget. Det er den samlede penge- og kreditpolitik, der må analyseres, herunder brancheglidningen, Nationalbankens funk-tioner og folketingets rolle. Det er snarere et kommissionsarbejde, der er brug for, og ikke kun et hurtigt arbejdende udvalg.

Derfor må jeg på det radikale venstres vegne sige, at vi ikke kan støtte forslaget. Vi finder ikke, at det foreslåede udvalg vil bely-se problemerne tilstrækkeligt, og vi finder specielt kommissoriet for snævert. Vi vil deri-mod under udvalgsarbejdet undersøge, om der kan samles flertal for at bede det økono-miske råds formandskab om at foretage en gennemgang og analyse af problemerne i dansk penge- og kreditpolitik, og jeg bemær-kede med interesse, at hr. Ivar Nørgaard var inde på de samme tanker. Det arbejde, som man vil kunne få fra det økonomiske råd, vil give folketinget et bedre grundlag for at vur-dere behovet for et senere egentligt kommis-sionsarbejde.

**Addi Andersen (CD):**

Vi ved jo alle, at vi danskere elsker at ned-sætte udvalg og holde møder, men vi mener i CD, at regeringen og folketinget har de ud-valg og organer, som er nødvendige for at følge og bedømme den økonomiske udvik-lingens mange aspekter. Vi tror derfor ikke, at et nyt udvalg vil kunne tilføje debatten noget væsentligt nyt eller gavne renteudviklingen.

CD kan derfor helt bakke ministerens ind-læg op og kan ikke støtte forslaget.

**Arentoft (FP):**

Fremskridtspartiet mener ligesom det parti, den foregående taler tilhører, at der er organer nok, der kan analysere disse ting, og hvis man endelig skulle have et »udvalg«, som der står i bemærkningerne med en lille tryk-fejl, skulle man have et udvalg med et kom-missorium, der lød noget i retning af, at man skulle analysere de virkninger, en forhøjelse af personfradraget til f.eks. 50.000 kr. ville få på arbejdsløsheden, overenskomstforhandlin-gerne m.v. Hvis man kunne nå frem til at få en sådan undersøgelse gennemført hurtigt, så den fik indflydelse på overenskomstforhand-lingerne, kunne det være, man kom lettere igennem dem, for det er nu engang sådan, at det, der betyder noget for den enkelte, er det, man får udbetalt, og ikke det, der står på lønsedlen, som man skulle have haft, men som skattevæsenet laver et dyk i. Derfor er det et spørgsmål, om ikke det var meget let-tere at få det undersøgt.

I den foreliggende form kan vi i al fald ikke støtte dette forslag, men vil gå imod.

**Anne Grete Holmsgård (VS):**

VS er positiv over for forslaget, men der er også nogle ting, vi er en lille smule kriti-ske over for. Jeg mener, at det vigtigste i det-te her er at få en virkelig kulegravning af penge- og kapitalmarkedet herhjemme; det er der i høj grad brug for. Vi ved alle sam-men, at realrenten selvfølgelig har stor øko-nomisk betydning, ikke specielt for de virk-somheder; der skal investere, men nok så meget for de offentlige budgetter i virkelighe-den. Problemet i forslaget, som det er formu-leret, er for mig at se, hvad det egentlig er for et udvalg, og hvem der skal sidde i det. Jeg tror, at resultatet af et sådant udvalgsar-bejde afhænger meget af, hvad det er for en bemanding, det udvalg får.

En anden ting, som jeg synes er lidt pro-blematisk, er, at der står, at udvalget skal foreslå egnede administrative midler. Jeg sy-nes egentlig, udvalget først og fremmest skul-le kulegrave og dermed også give et grundlag for at føre en politisk diskussion herinde om, hvad der skal gøres med hensyn til penge- og kapitalmarkedet, og der er ingen tvivl om, at der vil være stor politisk uenighed. Jeg me-ner, problemet ligger i, at de forslag, den slags udvalg kommer med, ofte bliver utrolig styrende og bindende for den diskussion, der

[Anne Grete Holmsgård]

kommer bagefter, og hvis det foreslåede udvalg bliver et udvalg, som stort set består af budgetdepartementets folk, tror jeg også, vi nogenlunde kan gætte os til, hvilke forslag der kommer på bordet.

Samtidig vil jeg sige, at jeg synes, det er vigtigt, at der rent faktisk kommer en kulegravning, og derfor vil jeg give støtte til forslaget, selv om jeg altså også har kritik af det. Jeg synes, det er vigtigt, at det her ikke bare ender med, at så var der nogle gode viljer og nogle dårlige viljer, og så går det i øvrigt i mølposen.

Endelig vil jeg gerne lige kommentere nogle af de ting, der er blevet sagt heroppe. Økonomiministeren argumenterede sådan set overhovedet ikke for, at der ikke skulle ske en kulegravning; det, han argumenterede for, var, at han ikke syntes, der skulle gøres noget ved pengepolitikken. Men derfra og så til at sige nej til, at der skal foregå en kulegravning, er immervæk et stykke vej. Så vidt jeg kunne høre, sagde økonomiministeren hverken ja eller nej, men præciserede bare, at regeringens politik er fortrinlig. Det må han selvfølgelig mene den er, men det er vi nogle stykker der ikke mener den er.

Men egentlig undrede det mig en del, da jeg hørte på det, for regeringen var jo meget hurtig til at nedsætte et vist sikkerhedspolitisk udvalg, der hedder Dyvigudvalget. Det skete, og det har man jo opreklameret meget, som reaktion på, at den socialdemokratiske politiske ordfører er kommet med nogle udtalelser i Politiken. Det er vel ikke, fordi regeringen mener, at der skal ske ændringer i sikkerhedspolitikken ud over dem, man i øvrigt går og snakker om, at man har nedsat det udvalg. Hvorfor vil man så ikke være med til at nedsætte et udvalg eller en kommission på dette område? Der er faktisk ingen af de borgerlige ordførere, der har argumenteret for, hvorfor man ikke skulle have en kulegravning af penge- og kapitalmarkedet. Ja, venstres ordfører henviste til, at der var rigeligt med udvalg, og at dette var rigeligt belyst, men det er det faktisk ikke. Det er i virkeligheden noget af det i den økonomiske politik, der er allerdårligst belyst, også for folketingets medlemmer, og alene af den årsag synes jeg det er vigtigt, at man får foretaget dette kulegravningsarbejde og får op på bordet, hvad det egentlig har kostet det offentlige, hvad det har kostet forskellige in-

stanser, og også får en diskussion om, hvad det er for nogle styringsinstrumenter, man overhovedet kan benytte sig af.

Endelig synes jeg da også, at regeringen selv må have en interesse heri, for der er jo ikke rigtig noget, der tyder på, at realrenten følger det påbud, som bl.a. økonomiministeren har givet den. Han har jo påbudt realrenten at falde til 3½ pct., men der er ikke meget, der tyder på, at den følger den slags politiske påbud, og det må vel også være et problem for regeringen selv, at det ikke fungerer på den måde. Synes økonomiministeren overhovedet ikke, det er et problem, at det ser ud til, at realrenten bliver ved med at være høj, selv om regeringen i sine egne formålserklæringer siger, at den skal falde, og at den vil falde? Er der overhovedet ingen problemer i det?

Til sidst vil jeg sige til den radikale ordfører, at jeg mener også, der var andre ting, der kunne inddrages i et sådant arbejde, og jeg synes, det allerbedste ville være, at man havde en eller anden type kommissionsarbejde à la det, som lavindkomstkommissionen i sin tid udførte. Men jeg synes, det er vigtigt, at der overhovedet kommer noget, og jeg ville synes, det var temmelig trist, hvis en strid om, hvorvidt det skal hedde en kommission eller et pengepolitisk udvalg – en eller anden gammel finte fra fortiden, fra de radikales samarbejde med socialdemokratiet – skulle forhindre, at der overhovedet kommer et arbejde i gang her. Men jeg er selvfølgelig interesseret i at se, hvad de radikale positivt vil gøre, for de har godt nok udtalt sig om det i mange år, men de er jo ikke rigtig kommet med noget forslag, i hvert tilfælde ikke efter, hvad jeg har kunnet se. Det vil da være interessant at få det at se i udvalget, men så vil jeg også godt vide, hvad den radikale ordfører vægter højest: at der kommer et eller andet kommissions- eller udvalgsarbejde, eller at det bliver præcis efter de retningslinjer, som den radikale ordfører har inde i sit hoved, men som han kun har præciseret i stikordsform heroppe.

#### **Rahbæk Møller (SF):**

Jeg kan desværre ikke takke for et flertal for forslaget, men jeg hæftede mig ved, at både den radikale hr. Estrup og fru Anne Grete Holmsgård i betydeligt omfang gik ind

[Rahbæk Møller]

på tanken, og at hr. Estrup specielt foreslog, at vi rettede en henvendelse til det økonomiske råd og bad dem komme med en redegørelse. Jeg vil da godt sige fra både SFs og socialdemokratiets side, at det var ikke vores primære mål. Vi mente, det var bedst, at der blev nedsat et ekspertudvalg, der kunne komme med konkrete forslag. Da der ikke er flertal for det, vil jeg anse en sådan henstilling til vismændene for det næstbedste, så en sådan henstilling bliver åbenbart resultatet af denne debat.

I øvrigt skal jeg sige til hr. Estrup, at det var interessant at høre, at de radikale tidligere havde været inde på tanken om at nedsætte en kommission. Det forklarer jo noget af den åbenhed, der er.

Angående den konkrete kritik af vores forslag vil jeg sige, at jeg er fuldkommen enig i, at det ikke er den aktuelle, men den forventede realrente, der spiller en rolle, men det er lidt svært at lovgive om den eller på anden måde styre den ved hjælp af institutionelle ændringer.

Så er der Nationalbankens rolle, som også fru Birgitte Husmark var inde på. Er det meningen, at Nationalbankens rolle skal belyses i et sådant udvalg? Jeg finder også, at loven om Danmarks Nationalbank er ganske forældet, og jeg føler det en lille smule idiotisk, at jeg en gang hver tredje måned i repræsentantskabet skal give tilladelse til, at Danmark ikke vender tilbage til guldmøntfod. Hvis vi ikke giver den tilladelse, går vi faktisk tilbage til guldet, det står der i loven. Det kunne vi godt tage ud.

Hr. Estrup var også inde på, at det er nødvendigt at undersøge spørgsmålet om brancheglidning. Det vil jeg godt sætte et spørgsmålstejn ved, ikke ved, at det er nødvendigt – det tror jeg det er – men ved, at det skal blandes sammen med pengepolitikken. Det er trods alt en lidt anden problematik end den brancheglidning, der i øjeblikket sker på kapitalmarkedet, men der er behov for et udvalgsarbejde om dette også, det vil jeg godt medgive.

Fru Anne Grete Holmsgård var også positiv, men noget kritisk, og jeg forstod, at hun mest kritiserede os for at foreslå, at udvalget skulle påvise egnede administrative midler. Vi synes, det er meget naturligt, når vi vil have lavet om på tingene, at vi også beder

udvalget undersøge, hvordan det skal laves om.

Økonomiministeren var kritisk, og det er der ikke noget nyt i, det har vi hørt før. Vi har også hørt før, at økonomiministeren ikke tror på de økonomer, der snakker realrente. Men når han henviser til som bevis, at investeringerne er steget, må jeg sige, at det er et dårligt bevis. Det er rigtigt, at investeringerne er steget noget, men de er fortsat langt under, hvad de var i 1970'erne, og hvad de var i 1979, hvor de ikke var særlig høje. De er steget mellem 1 og 2 pct. af BNP. Det er ikke synderlig meget i betragtning af, at efterspørgslen fra udlandet er langt større nu, end den var for nogle år siden, på grund af de mange og store ændringer i den økonomiske situation på globalt plan. Så dér at hente et sandhedsbevis for, at realrenten er uden betydning, vil jeg finde noget malplaceret.

Vedrørende henvisningen til Norge og Sverige er det rigtigt, at både Norge og Sverige har gennemført undersøgelser af deres politik. Det synes jeg er meget naturligt. Specielt når man har et styret pengemarked, er det væsentligt hele tiden at undersøge, om midlerne er de rigtige. Det er klart, at ikke en hvilken som helst styring er fornuftig, den skal være så markedskonform som muligt; men det, at de har liberaliseret og moderniseret deres styring, betyder ikke, at de har opgivet styringen. Begge lande har fortsat en betydelig styring af deres pengemarked, begge lande har fortsat en markant lavere realrente end Danmark, begge lande har fortsat en markant lavere arbejdsløshed end Danmark, og de ting hører nok noget sammen.

Så sagde økonomiministeren, at Nationalbanken ikke var interesseret. Det forstår jeg godt, for det er jo i høj grad Nationalbankens indflydelse, vi vil begrænse ved det her.

Hr. Gammelgaard talte med bævende stemme om at tvinge realrenten ned, om tvangsindgreb og om fri markedsdannelse, og dertil må jeg sige, at vi er tilhængere af frie mennesker og modstandere af tvang over for mennesker, men vi har intet imod at bruge tvang over for realrenten.

De øvrige ordføreres indlæg tror jeg jeg har kommenteret i de bemærkninger, jeg har gjort.

**Estrup (RV):**



[Estrup]

Det, der bringer mig på talerstolen, er bemærkningerne fra fru Anne Grete Holmsgård, specielt om forskellen mellem en kommission og et hurtigt arbejdende udvalg. Jeg mener ikke, at det er nogen tilfældig lille forskel. Der er faktisk en meget stor og betydelig forskel mellem de opgaver, man kan tage op i et hurtigt arbejdende udvalg og i en kommission, og jeg mener, at en række af de ting, vi har haft fat i her, er opgaver, som egner sig til en principiel udredning, herunder ikke mindst sådan noget som folketingets rolle i pengepolitikken. Derfor mener jeg, det er væsentligt at lægge vægt på, at det, der er brug for, er et kommissionsarbejde, og det, jeg selvfølgelig så har hæftet mig ved, er, at forslagsstillerne så udtrykkeligt understreger, at de har brug for et hurtigt arbejdende udvalg. Det, vi forhandler her i dag, er forslagsstillerens forslag, og det kan vi ikke tiltræde, men jeg håber, at vi på længere sigt kan nå frem til et fornuftigt forslag, når vi nu har set – hvad det jo ser ud til at være tilslutning til – hvad det økonomiske råd kan hjælpe os med, og jeg tror ikke, det vil være vanskeligt at finde et kommissorium for et sådant kommissionsarbejde.

Hvis fru Anne Grete Holmsgård har overskud af tid, kan jeg henvise til det samme sted i folketingets forhandlinger, som jeg citerede fra, hvor der udførligt er gjort rede for, hvad et sådant kommissionsarbejde skulle omfatte. Det fylder hele tre spalter, og det må vist være nok selv for fru Anne Grete Holmsgård.

Endelig vil jeg sige, hvad angår spørgsmålet om finter eller ikke finter og det, jeg nævnte med den socialdemokratiske regering, som ikke ønskede en sådan kommission, at der tegner sig et billede her omkring pengepolitikken. Den siddende regering ønsker sjældent, at folketinget blander sig i pengepolitikken. Oppositionen ønsker det.

#### Økonomiministeren (Anders Andersen):

Jeg skal såmænd ikke forlænge debatten meget på dette tidspunkt, men jeg kan da sige, at jeg synes også, det er meget nyttigt, at man får en sådan pengepolitisk debat. Det er rigtigt, at det har vi sjældent her i folketinget.

Det er, som om nogle forestiller sig, at der er noget meget mystisk ved pengepolitikken,

og nu har det her i dag særlig været realrente-begrebet, der har været draget ind i debatten. Både hr. Ivar Nørgaard og hr. Rahbæk Møller talte om den usædvanlig eller markant høje realrente, vi har her i landet. Jeg synes, det kunne være rigtigt at få sat lidt på plads, hvor markant og høj den egentlig er i forhold til andre lande.

Det er rigtigt, at her i Danmark ligger den på godt 8 pct., men hvis vi så ser på en række andre lande, har Sverige en realrente – det, jeg nævner her, er før skat – på 7 pct. Vesttyskland, som blev fremhævet som et land med en meget lav realrente, har en realrente på 5 pct., Holland 6,1, England 6,3, USA 8,6. USA ligger altså højere end Danmark med hensyn til realrente – og alt sammen før skat. Hvis vi tager den efter skat, bliver forskellen meget mindre. Den efter nogle ordføreres udtalelser meget markant høje realrente, vi har i forhold til en række andre lande, er altså ikke nær så slem, som man tror.

Når hr. Ivar Nørgaard nævner belastningen for statsbudgettet, er der vel grund til at pege på, at der er gennemført en realrenteskat, som netop gør, at der ikke er den belastning for statsbudgettet, som hr. Ivar Nørgaard pegede på.

Må jeg sige med hensyn til en undersøgelse af disse ting, at jeg ville nødig, at vi kom i en situation, hvor der skabtes usikkerhed med hensyn til, hvilken pengepolitik der skulle føres her i landet. Det ville være til ugunst for renteudviklingen, og det ville være til ugunst også for investeringslysten; derfor er det et område, som man må behandle med en vis forsigtighed.

Vi har ikke behov for et udvalg, en kommission, eller hvad man nu vil kalde det, fordi de problemer drøftes, som jeg nævnte i mit første indlæg, løbende, hver gang der er ting, der skal tages stilling til.

Må jeg sige til fru Anne Grete Holmsgård – hvis jeg ikke fik sagt det klart nok i første omgang, er det vel fremgået af det, jeg har sagt nu – at vi ikke fra regeringens side ønsker et sådant udvalg nedsat, som forslaget går ud på.

Fru Anne Grete Holmsgård var også inde på, at jeg hele tiden har talt om, at realrenten skulle falde. Jeg har aldrig nogen sinde nævnt realrenten, det må være en misforståelse. Jeg har nævnt – og det er noget andet –

[Økonomiministeren]

at renteniveauet skulle falde, og hvis vi skal have renteniveauet til at falde, skal vi fastholde den faste økonomiske politik. Det er den, der giver øget investering, og det er den, der giver øget beskæftigelse. Alt andet giver det modsatte. Hvis vi begynder at lempe på den økonomiske politik, vil vi få et stigende renteniveau, og det tror jeg ikke nogen er interesseret i. Jeg tør da ikke sige, at realrenten bliver lavere, selv om renten skulle falde, for hvis renten falder 3-4 pct. og inflationen falder tilsvarende, vil realrenten stadig væk have en vis størrelse. Men er der nogen, der vil påstå, at investeringslysten ikke vokser, hvis renten bliver mindre, selv om realrenten fortsat vil have en vis størrelse? Derfor sagde jeg i mit første indlæg, at det er nok også nogle teoretiske betragtninger, der indgår i realrenten.

Må jeg så som erhvervsmand sige, at hvis jeg stod over for en investering, ville jeg ikke spekulere så meget på realrenten. Jeg ville først og fremmest spekulere på, om den rente, jeg skulle betale af den investering, jeg foretog, kunne forrentes gennem den produktion, der kom ud af investeringen, og det er også ud fra disse overvejelser, erhvervsfolk i al almindelighed disponerer. Der er ikke så mange, der tænker på realrenten. Men hvis jeg ville investere i forventning om, at inflationen skulle gøre investeringen forrentningsbetingsbetaget, er det klart, at jeg måtte tage hensyn til inflationens udvikling i forhold til renten, og det er disse principielle og teoretiske betragtninger, man kan føre en lang diskussion om. Men kendsgerningen er den ganske enkle, at vi har fået en vældig forøgelse af investeringerne både i boligbyggeriet og i industrien. Vi regner med en stigning i investeringerne i industrien på 25 pct. i 1984, og det er dog et væsentligt fremskridt.

(Kort bemærkning).

**Anne Grete Holmsgård (VS):**

Økonomiministeren mente, at han ikke havde påbudt realrenten at falde. Nu er det jo et spørgsmål om, hvordan man formulerer sig, men er det ikke korrekt, at budgetredøgørelsen baserer sig på den forudsætning, at vi har en realrente på 3,5 pct. i 1980erne?

**Ivar Nørgaard (S):**

Både økonomiministeren og hr. Gammelgaard har forstået forslaget sådan, at det skulle være en tidkrævende kommission, men der står i bemærkningerne til forslaget, at det skal være et forholdsvis hurtigt arbejdende udvalg. Det skal altså hverken være en kommission eller være tidkrævende. Det skal være et udvalg, og det skal være hurtigt arbejdende.

Hr. Gammelgaard har også nogle helt klare forestillinger om, hvad vi socialdemokrater ønsker skulle være resultatet af undersøgelsen. Vi har overhovedet ikke nogen forestillinger om ganske bestemte forslag på forhånd. Vi ønsker en helt fordomsfri undersøgelse af disse problemer, og derfor ser vi gerne, at den bliver gennemført af så uvildigt et udvalg, som man overhovedet kan forestille sig.

Men nu ser det altså ud, som om der her i salen er et flertal for at bede det økonomiske råd om at komme med en fordomsfri analyse af disse problemer, og det vil jeg da helt tilslutte mig og også bede økonomiministeren om at støtte og formidle. Hvis ikke, må folketinget som sådant anmode om støtte fra vismændene til at foretage en sådan analyse, for sagen er jo den, at der er, hr. økonomiminister, stor uenighed om disse spørgsmål, og det er meget svært at have så skrāsikre holdninger, som økonomiministeren giver udtryk for at han har. Selv ikke budgetdepartementet har så skrāsikker en opfattelse, som økonomiministeren i dag gav udtryk for.

Hvis man læser budgetdepartementets svar, som blev formidlet af finansministeren ved et spørgsmål her i august måned, vil man se, at selv budgetdepartementet kan se, at der kan være nogle problemer med, at realrenten måske kunne blive noget lavere, end den er i øjeblikket, hvis man ændrede forskellige institutionelle forhold, og det er da helt åbenbart, hr. økonomiminister – det er jo også det, økonomiministeren selv henviser til, når han taler om realrente efter skat – at der er visse former for realrente, som betales uanset skatten, og staten skal som bekendt betale realrenteudgifterne.

Nu nævnte økonomiministeren, at investeringerne i industrien forventedes at stige med 25 pct. i 1985, og det er jo fra et lavt stade. Men man må gøre opmærksom på, at udviklingen i byggeriet ser ud til allerede nu at gå tilbage, nok netop fordi den forventede real-

[Ivar Nørgaard]

rente her spiller en større rolle, og specielt de lønmodtagere, der skal bo i de boliger, der kan bygges nu, har ikke nogen forventninger om et senere større afkast. Hvis de skal sammenstille deres forventede realløn med den høje realrente, der bliver pålagt dem, når de bygger et hus eller flytter ind i en lejlighed, spiller realrenten en rolle.

De tal, økonomiministeren nævnte, viser jo, at Danmark har rekord i Europa. Der var ikke et eneste europæisk land, der havde en realrente, der var over 8, og vores allernærmeste økonomiske nabo, den, der kører mest af papirerne på vores børser, vesttyskerne, har altså, som økonomiministeren oplyste, en realrente på 5 pct., mens vi har en på 8 pct. Den liberalisering, som økonomiministeren er så glad for, kunne vi derfor godt tænke os at få analyseret nærmere. Hvilke virkninger har den seneste liberalisering haft ikke alene på, hvad der rent faktisk er sket med realrenten, men også på, hvilket råderum vi har i fremtiden for at påvirke realrenten i nedadgående retning?

Til allersidst skal jeg sige, at jeg selvfølgelig noterede med glæde, at økonomiministeren tillagde realrenteskatten så stor positiv betydning. Det er godt at høre den slags betragtninger fra en repræsentant for partiet venstre. Jeg husker, hvordan jeg i mange år har forsøgt at overbevise det parti om en sådan realrenteskat, men nu er det i hvert fald kommet så vidt, at selv ministeren roser denne realrenteskat og tilskriver den stor positiv betydning. Det takker jeg for.

#### **Gammelgaard (KF):**

Jeg er ganske enig med hr. Ivar Nørgaard i, at Danmark sætter rekord, og dér, hvor vi sætter rekord, er med hensyn til stigningen i industriinvesteringerne. Sammenlignet med andre europæiske lande har Danmark langt den største stigning i industriinvesteringerne. Fra marts-april 1983 til marts-april 1984 steg industriinvesteringerne herhjemme med 60 pct., mens EF-gennemsnittet var 13 pct. Holland kom os nærmest med en stigning på 29 pct. Det viser bl.a., at realrenten ikke har den betydning for investeringsmængden, som man tillægger den.

Der er brug for en erkendelse af – også i socialdemokratiet og i socialistisk folkeparti – at de samlede omkostningers størrelse og

afsætningsmulighederne er afgørende for, om virksomhederne investerer og dermed opretter nye arbejdspladser eller ej.

Så synes jeg i øvrigt, det var interessant at høre hr. Ivar Nørgaards udredning af, hvad der var den socialdemokratiske baggrund for at være vedhæng til SFs forslag om et pengepolitisk udvalg, for da SF lancerede tanken om et pengepolitisk udvalg, skete det bl.a. i form af nogle udtalelser af hr. Rahbæk Møller i TV-Avisen, hvor han gjorde opmærksom på, at det, der var SFs bevæggrund, var, at man ligesom i Sverige ønskede en ordning her i Danmark, hvorefter de finansielle institutioner skulle placere deres midler i lavt forrentede statsobligationer.

#### **Rahbæk Møller (SF):**

Når hr. Gammelgaard kommer med tallene for, hvor meget investeringerne er steget her i landet sammenlignet med andre lande, skal vi lige huske på, at vi havde det største fald i investeringerne blandt OECD-landene fra 1979 til 1982, nemlig, så vidt jeg husker, fra 17 til 10 pct. af bruttonationalproduktet. Vi forlod helt det almindelige niveau i resten af OECD. Der skete også dér en svækkelse, men af en helt anden størrelsesorden, og så er det indlysende, at når der er kommet lidt fremgang, kan vi også præstere de største procentvise stigninger, men vores investeringsniveau er fortsat et af de laveste i OECD.

#### **Anne Grete Holmsgård (VS):**

Hr. Rahbæk Møller sagde, at så vidt han kunne høre, var VS' kritik af forslaget stort set, at vi ikke bryder os om, at udvalget også skulle pege på egnede administrative midler. For at klargøre det vil jeg godt sige, hvad vores kritik går på.

Den går ud på, at vi frygter, at et sådant udvalg, ikke mindst fordi det skal være hurtigt arbejdende, får en meget skæv og dermed også en meget ufrugtbar sammensætning, som selvfølgelig vil få indflydelse på, hvad det er for nogle administrative midler, man peger på. Jeg mener, at man får mest ud af et udvalgsarbejde, når de folk, der sidder i udvalget, er så uafhængige som overhovedet muligt og har mulighed for virkelig at grave i dybden med problemerne, og det, vi herinde og også folk udenfor, der vil diskutere, hvad

[Anne Grete Holmsgård]

der egentlig sker på penge- og kreditmarkedet, har brug for, er nogle dybdeborende og kritiske undersøgelser. Så kan man tage slagsmålet om, hvad der politisk skal ske her i salen, men vi har i hvert tilfælde som forudsætning brug for, at der virkelig bliver gået i dybden.

Derfor startede jeg også med at sige, at efter min mening er det vigtigste, at man får en virkelig kulegravning af dette problem, og jeg synes så, det må være op til udvalget at diskutere, hvad der kan komme ud af det her.

Jeg synes ikke, det er så nødvendigt, at det er hurtigt arbejdende; jeg sætter kravet om dybdeboring og kvalitet højere, end at det går hurtigt, fordi jeg mener, det mere er et spørgsmål om noget langsigtet end om nogle akutløsninger, og det tror jeg sådan set heller ikke SF er så forfærdelig uenige i, når det kommer til stykket. Jeg synes i hvert tilfælde, at der er en mulighed for, at der kan komme et resultat ud af det her.

(Kort bemærkning).

**Gammelgaard (KF):**

Jeg skal kun sige til hr. Rahbæk Møller, at med den stigningstakt, der i øjeblikket er i industriinvesteringerne herhjemme, er der ingen tvivl om, at Danmark kommer op på et højt stade, hvad angår omfanget af inve-

steringer, sammenlignet med de andre lande.

Hermed sluttede forhandlingen.

### *Afstemning*

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

**Første næstformand (Knud Østergaard):**

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det politisk-økonomiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

### *Meddelelser fra formanden:*

**Første næstformand (Knud Østergaard):**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 17. oktober 1984, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.39

---